

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1*
SCHOOL ADMINISTRATION BASED ON GOOD GOVERNANCE OF
SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER CHAIYAPHUM PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ปิยพันธ์ สathan¹, ชีวิน บุญถม² และ วิมาน วรรณคำ³

Piyaphan Sathan¹, Cheewin Boonthom² and Wiman Wankham³

¹⁻³คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

¹⁻³Faculty of Education, Nakhon Ratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: krutop2538@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2569; วันที่แก้ไขบทความ 13 พฤษภาคม 2569; วันที่ตอบรับบทความ : 15 พฤษภาคม 2569

Received 5 May 2026; Revised 13 May 2026; Accepted 15 May 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและเปรียบเทียบ การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยจำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา และ 2) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ปีการศึกษา 2568 จำนวน 325 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน และสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่น

Citation:

* ปิยพันธ์ สathan, ชีวิน บุญถม และ วิมาน วรรณคำ. (2569). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 4(3), 1648-1666.

Piyaphan Sathan, Cheewin Boonthom and Wiman Wankham. (2026). School Administration Based On Good Governance Of School Administrators Under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 1.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 4(3), 1648-1666.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

เท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย พบว่า 1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านหลักนิติธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและด้านหลักความโปร่งใสมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2. บุคลากรที่มีตำแหน่งและขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นและระดับการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารและสถานศึกษาขนาดใหญ่มีระดับการปฏิบัติสูงกว่า ส่วนบุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางส่งเสริมที่สำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงานตามหลักนิติธรรมและคุณธรรม สถานศึกษาควรบริหารงบประมาณและการพัสดุด้วยความโปร่งใสผ่านระบบสารสนเทศเพื่อให้ตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจในประเด็นสำคัญเพื่อสร้างฉันทามติและความร่วมมือในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, ธรรมาภิบาล, ผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study and compare the level of school administration based on good governance under Chaiphaphum Primary Educational Service Area Office 1, classified by position, educational level, and school size; and 2) to study guidelines for promoting good governance in school administration. The sample consisted of 325 school administrators and teachers during the 2025 academic year, determined by Krejcie and Morgan's table and selected via stratified random sampling. Research instruments included a semi-structured interview and a 5-point Likert scale questionnaire with an Item-Objective Congruence index of 0.80–1.00 and a reliability coefficient of 0.97. Data analysis was conducted using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and One-way ANOVA.

The research findings were as follows. 1. Good governance administration was at a high level; the rule of law aspect was the highest, while transparency was the lowest. 2. Differences in positions and school sizes significantly affected practices (.05), with administrators and large-sized schools scoring higher than their counterparts. Educational levels showed no significant difference. 3. Key guidelines include: administrators acting as role models for the rule of law and morality; ensuring budget transparency through auditable information systems; and engaging the community in decision-making for sustainable institutional development.

Keywords: School Administration, Good Governance, School Administrators, Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) หัวใจสำคัญที่จะขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้นั้นคือกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มุ่งเน้นการกระจายอำนาจเพื่อให้สถานศึกษามีอิสระและคล่องตัวในการบริหารจัดการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) สอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ทั้ง 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความถูกต้องและเป็นธรรม (พงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูร และคณะ, 2564)

อย่างไรก็ตาม สภาพปัจจุบันพบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลไปสู่การปฏิบัติจริงยังคงเผชิญความท้าทายหลายมิติ โดยเฉพาะปัญหาที่สถานศึกษาหลายแห่งยังยึดติดกับวัฒนธรรมการทำงานแบบรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ผู้บริหาร ขาดการเปิดโอกาสให้ครูหรือคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริง (พงษ์พิพัฒน์ นารินรักษ์, 2563) นอกจากนี้ ปัญหาด้านความโปร่งใสในการบริหารงบประมาณและขาดกลไกการติดตาม

ตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพยังส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของชุมชน (ภูมิศรัณย์ ทองเลียม, 2563)

เมื่อพิจารณาบริบทเชิงลึกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่าเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายสูง ประกอบด้วยสถานศึกษา ขนาดต่างกันซึ่งมีข้อจำกัดและโจทย์ในการบริหารที่แตกต่างกัน (ครองทิพย์ ดิลกโสภณ และ ยุทธศาสตร์ กงเพชร, 2566) โดยโรงเรียนขนาดเล็กมักเผชิญปัญหาด้านทรัพยากรจำกัด ในขณะที่โรงเรียนขนาดใหญ่มีความซับซ้อนในระบบงานบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ญาดาวิ บุญตา, 2565) ที่ระบุว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์เชิงบวก ระดับสูงต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ความเหลื่อมล้ำและอุปสรรคในการประยุกต์ใช้หลัก ธรรมาภิบาลในพื้นที่นี้จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการศึกษาเชิงประจักษ์เพื่อหาแนวทาง พัฒนาอย่างเร่งด่วน

จากเหตุผลความจำเป็นและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหาร สถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานและ เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรจำแนกตามปัจจัยต่างๆ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ อย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดในการนำไปใช้เป็นแนวทางกำหนด นโยบาย วางแผน และนิเทศติดตามผล เพื่อยกระดับสมรรถนะการบริหารงานให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน
2. บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน
3. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารสถานศึกษาในยุคที่มีพลวัตการเปลี่ยนแปลงสูง ส่งผลให้ผู้บริหารต้องเผชิญกับความท้าทายรอบด้าน การนำ "หลักธรรมาภิบาล" มาใช้เป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการจึงเปรียบเสมือนเข็มทิศที่ช่วยสร้างความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน ดังนั้น การศึกษาและทำความเข้าใจแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล จึงเป็นรากฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังนี้

หลักธรรมาภิบาลสากลริเริ่มโดยองค์กรระหว่างประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่โปร่งใสและวิกฤตเศรษฐกิจ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2542) ส่วนในประเทศไทยเริ่มปรากฏชัดเจนหลังวิกฤตการณ์ พ.ศ. 2540 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือปฏิรูประบบราชการ (ธีรยุทธ บุญมี, 2540) แนวคิดนี้หมายถึงกลไกในการจัดระเบียบสังคมเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีและยุติธรรม (ถวิลวดี บุรีกุล, 2546) ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความเป็นธรรม ลดปัญหาการทุจริต และเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (อานันท์ ปันยารชุน, 2542) การขับเคลื่อนให้สำเร็จต้องบูรณาการองค์ประกอบ 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ, 2542) เพื่อนำองค์กรสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

และอีกแนวคิดที่สำคัญคือแนวคิดธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาคือการใช้หลักการบริหาร 6 ประการ เพื่อสร้างความโปร่งใสและประสิทธิภาพรองรับการกระจายอำนาจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ผู้บริหารต้องยึดระบบคุณธรรม บริหารทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมตรวจสอบในฐานะหุ้นส่วนทางการศึกษา (สัมมา รณิธย์, 2553; ภารดี อนันต์นาวิ, 2551) การบูรณาการแนวทางนี้ควบคู่กับการประเมินผลที่ชัดเจน จะช่วยยกระดับคุณภาพผู้เรียนและพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในบริบทของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทั้งความโปร่งใสในการดำเนินงาน การจัดการทรัพยากรอย่างมีระบบและคุ้มค่า และความเข้าใจในการดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นองค์กรคุณภาพอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 182 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 23 คน และ ข้าราชการครู 1,890 คน รวมทั้งสิ้น 2,095 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 325 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน และได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ผู้บริหารสถานศึกษาและครูชำนาญการที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา หรือปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนในสถานศึกษานั้นๆ ไม่น้อยกว่า 3 - 5 ปี มีผลงานดีเด่น และ เป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องด้านคุณธรรมจริยธรรม หรือปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาที่มีความโดดเด่นด้านการบริหารจัดการ จำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การพัฒนามาตรวัดสำหรับการวิจัยนี้เริ่มต้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และออกแบบมาตรวัดแบบจัดระดับ หลังจากนั้นจึงลงมือร่างชุดคำถามและส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่านเพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งผลลัพธ์ผ่านเกณฑ์ประเมินที่ 0.80 - 1.00

จากนั้นจึงนำข้อเสนอแนะไปปรับแก้ก่อนนำไปทดสอบนำร่องกับบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ได้อยู่ในประชากรเป้าหมายหลักจำนวน 30 ราย

ขั้นตอนต่อไปคือการคัดกรองตัวชี้วัดที่สมบูรณ์ไว้สามสิบประเด็นเพื่อกำหนดค่าความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งได้ผลลัพธ์เท่ากับ .97 ท้ายที่สุดจึงนำชุดมาตรวัดที่ผ่านการตรวจสอบอย่างรัดกุมนี้ไปใช้รวบรวมข้อเท็จจริงจากกลุ่มเป้าหมายเพื่อการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินงานเพื่อรวบรวมข้อมูลเริ่มต้นจากการประสานงานทางธุรการ โดยผู้วิจัยได้ขอหนังสืออนุเคราะห์จากวิทยาลัยนครรายสีมานำส่งเพื่อขออนุมัติจากหน่วยงานบริหารการศึกษาระดับเขตพื้นที่และผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบในการแจกจ่ายและติดตามรับคืนเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณด้วยตนเองในทุกขั้นตอนเพื่อความรัดกุม

สำหรับการเก็บข้อมูลในเชิงคุณภาพนั้น ผู้ศึกษาได้วางแผนทางการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยเริ่มจากการเลือกใช้เทคนิคการพูดคุยแบบมีโครงสร้างตายตัว ซึ่งมีการออกแบบข้อซักถามและจัดเรียงลำดับหัวข้อไว้อย่างรัดกุมล่วงหน้า ทั้งนี้เพื่อให้ทิศทางการสนทนามุ่งเน้นเฉพาะเจาะจงในประเด็นเป้าหมายของการศึกษาอย่างแท้จริง ในขั้นตอนของการลงพื้นที่พูดคุย ผู้ศึกษาได้ยึดตามกรอบแนวทางที่เตรียมไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันการเบี่ยงเบนของเนื้อหาหรือการออกนอกเรื่อง อันเป็นการการันตีว่าจะได้รับข้อเท็จจริงที่ตรงตามเจตนารมณ์ของการวิจัยทุกประการ ท้ายที่สุด ภายหลังจากการสนทนาแต่ละรายสิ้นสุดลง ผู้ศึกษาได้ทำการประเมินความครบถ้วนของสาระสำคัญในทันที เพื่อสร้างหลักประกันว่ารายละเอียดที่บันทึกไว้มีความแม่นยำสมบูรณ์ และพร้อมต่อการนำไปจัดกระทำเพื่อแปลความหมายในระยะถัดไป

ในส่วนของการบวนการปฏิบัติงานภาคสนาม ผู้วิจัยได้จัดสรรกรอบเวลาสำหรับการพูดคุยไว้ 15-20 นาทีต่อราย พร้อมจัดเตรียมอุปกรณ์บันทึกสารสนเทศให้พร้อมสรรพ ขั้นตอนดำเนินไปตั้งแต่การสร้างปฏิสัมพันธ์อันดี การแจ้งจุดมุ่งหมาย การซักถามตามกรอบที่กำหนด และยุติกระบวนการด้วยการแสดงความขอบคุณผู้ให้ข้อมูลก่อนนำผลลัพธ์ไปดำเนินการวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลทางสถิติเริ่มต้นจากการพรรณนาลักษณะภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูลซึ่งประกอบด้วยสถานภาพทางหน้าที่การงานและวุฒิการศึกษาสูงสุด โดยการใช้การแจกแจงความถี่ควบคู่กับการหาค่าสัดส่วนร้อยละ จากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นตอนการประเมินระดับการนำแนวคิดธรรมภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการกำกับดูแลหน่วยงานการศึกษา ทั้งในมิติองค์กรวมและจำแนกตามองค์ประกอบย่อย ซึ่งอาศัยการคำนวณค่ามัธยฐานและประเมินค่าความกระจายของข้อมูลผ่านส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

สำหรับการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความแตกต่างของการนำแนวคิดดังกล่าวไปปฏิบัติ ผู้ศึกษาได้จำแนกการวิเคราะห์ออกตามกลุ่มตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มีสถานภาพหรือวุฒิการศึกษาต่างกัน ซึ่งอาศัยสถิติทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน (Independent t-test) ในขณะทำการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างขนาดของหน่วยงานการศึกษา จะใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และหากตรวจพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะดำเนินการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ) อย่างละเอียดต่อไป

ในส่วนของการข้อค้นพบที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะหรือแนวทางเพื่อยกระดับการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาได้นำสารสนเทศเชิงคุณภาพที่รวบรวมได้มาผ่านกระบวนการสังเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอผลลัพธ์ในรูปแบบของการพรรณนาความเพื่อให้เกิดมุมมองที่ครอบคลุมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติเชิงนโยบายได้อย่างเป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับบริบท

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านหลักนิติธรรม	4.35	0.52	มาก	1
2	ด้านหลักคุณธรรม	4.28	0.55	มาก	3
3	ด้านหลักความโปร่งใส	4.15	0.60	มาก	6
4	ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.22	0.58	มาก	5
5	ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.31	0.65	มาก	2
6	ด้านหลักความคุ้มค่า	4.25	0.57	มาก	4
ภาพรวม		4.26	0.56	มาก	

จากตารางที่ 1 แสดงว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.52) รองลงมาคือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.65) และด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.55) ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.60)

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา ปรากฏดังตารางที่ 3-4

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง

ด้านที่	รายการ	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครูผู้สอน		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านนิติธรรม	4.55	0.45	4.32	0.53	2.34*	0.020
2	ด้านคุณธรรม	4.48	0.50	4.25	0.56	2.18*	0.030
3	ด้านหลักความโปร่งใส	4.40	0.55	4.12	0.61	2.46*	0.014
4	ด้านการมีส่วนร่วม	4.35	0.52	4.20	0.59	1.35	0.178
5	ด้านความรับผิดชอบ	4.42	0.48	4.29	0.55	1.25	0.212
6	ด้านความคุ้มค่า	4.38	0.51	4.23	0.58	1.38	0.168
ภาพรวม		4.43	0.50	4.23	0.57	2.25*	0.025

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความโปร่งใส มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา

ด้านที่	รายการ	ระดับ		สูงกว่าระดับ		t	p-value
		ปริญญาตรี		ปริญญาตรี			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านนิติธรรม	4.34	0.53	4.36	0.50	-0.34	0.734
2	ด้านคุณธรรม	4.27	0.56	4.29	0.53	-0.31	0.756
3	ด้านหลักความโปร่งใส	4.14	0.62	4.16	0.58	-0.28	0.779
4	ด้านการมีส่วนร่วม	4.21	0.59	4.23	0.56	-0.30	0.764
5	ด้านความรับผิดชอบต่อ	4.30	0.55	4.32	0.52	-0.32	0.746
6	ด้านความคุ้มค่า	4.24	0.58	4.26	0.55	-0.29	0.771
	ภาพรวม	4.25	0.57	4.27	0.54	-0.31	0.756

*p < .05

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

รายการ		แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
1. ด้านหลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม		2.156	2	1.078	3.85*	0.022
	ภายในกลุ่ม		90.160	322	0.280		
	รวม		92.316	324			
2. ด้านหลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม		2.554	2	1.277	4.12*	0.017
	ภายในกลุ่ม		99.820	322	0.310		
	รวม		102.374	324			

3. ด้าน	ระหว่างกลุ่ม	2.492	2	1.246	3.56*	0.029
หลักความ	ภายในกลุ่ม	112.700	322	0.350		
โปร่งใส	รวม	115.192	324			
4. ด้าน	ระหว่างกลุ่ม	2.074	2	1.037	3.24*	0.040
หลักการมี	ภายในกลุ่ม	103.040	322	0.320		
ส่วนร่วม	รวม	105.114	324			
5. ด้าน	ระหว่างกลุ่ม	2.274	2	1.137	3.92*	0.021
หลักความ	ภายในกลุ่ม	93.380	322	0.290		
รับผิดชอบ	รวม	95.654	324			
6. ด้าน	ระหว่างกลุ่ม	2.190	2	1.095	3.65*	0.027
ความ	ภายในกลุ่ม	96.600	322	0.300		
คุ้มค่า	รวม	98.790	324			
	ระหว่างกลุ่ม	2.230	2	1.115	3.78*	0.024
ภาพรวม	ภายในกลุ่ม	94.990	322	0.295		
	รวม	97.220	324			

*p < .05

จากตารางที่ 4 แสดงว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก โดยด้านหลักนิติธรรมเป็นด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีนโยบายที่ชัดเจนในการกำกับดูแล

สถานศึกษาให้ดำเนินงานภายใต้กรอบของกฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูษิต โคกชู (2567) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธิพัชร ธนพัทธ์ปัญญา (2565) การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น จำแนกตามตำแหน่งพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่าครูผู้สอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กร เป็นผู้กำหนดนโยบาย วางแผน และขับเคลื่อนงาน จึงมักประเมินการปฏิบัติงานของตนเองตามเจตนารมณ์และความมุ่งมั่นที่ได้วางไว้ ในขณะที่ครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติการและเป็นผู้รับนโยบาย อาจมองเห็นปัญหาและข้อจำกัดในบริบทการทำงานจริงที่ยังไม่ครอบคลุมหรือเข้าไม่ถึงบุคลากรระดับปฏิบัติการอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระพงษ์ มั่นศิลป์ (2564) การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพลงไพลิน สิ้นธนนชัย (2566) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมและทุกรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก บุคลากรทางการศึกษาทั้งสองกลุ่มต่างก็เป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูงที่ผ่านกระบวนการผลิตและประเมินตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภาเช่นเดียวกัน ได้รับการอบรมปลูกฝังด้านอุดมการณ์ จรรยาบรรณวิชาชีพ และมีความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับของทางราชการในระดับที่ใกล้เคียงกัน ประกอบกับการปฏิบัติงานอยู่ภายใต้บริบทและวัฒนธรรมองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกัน ย่อมได้รับการสื่อสารทิศทางนโยบายและการกำกับติดตามด้วยมาตรฐานเดียวกัน จึงส่งผลให้กรอบแนวคิด มุมมอง และการรับรู้ต่อพฤติ

กรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาไม่เกิดความแตกต่างกัน ซึ่งผลการค้นพบนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงไกร คงธนภิตติ (2567) การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ธร สิงห์พันธ์ (2564) การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอำนาจเจริญ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาพบว่า บุคลากรในสถานศึกษาขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่มีการปฏิบัติสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความพร้อมทางด้านโครงสร้างการบริหารงานที่มีการแบ่งสายงานชัดเจน มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน งบประมาณสนับสนุนเพียงพอ และมีระบบการตรวจสอบภายในที่เข้มแข็ง ส่งผลให้การขับเคลื่อนหลักธรรมาภิบาลทำได้อย่างเป็นระบบ แตกต่างจากสถานศึกษาขนาดเล็กที่ต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากรบุคคลและงบประมาณ ครูหนึ่งคนต้องรับผิดชอบหลายภาระงาน ทำให้การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลบางประการทำได้ไม่เต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐริกา มุ่งหมาย (2565) การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นูริฮัน ดอเลาะ (2567) สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ขนาดสถานศึกษาที่ต่างกันส่งผลต่อระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ทั้ง 6 ด้าน จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถอภิปรายผลแนวทางการปฏิบัติได้ ดังนี้

5.1 ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารยึดมั่นในการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ของทางราชการอย่างเคร่งครัด และแจ้งแนวปฏิบัติให้บุคลากรทราบอย่างชัดเจน

5.2 ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ส่งเสริมจริยธรรม และยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรในองค์กร

5.3 ด้านหลักความโปร่งใส สถานศึกษาเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงาน ข้อมูลงบประมาณ และการจัดซื้อจัดจ้างให้ทุกภาคส่วนเข้าถึงและตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน

5.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมวางแผน ตัดสินใจ และเป็นคณะกรรมการดำเนินโครงการของโรงเรียน

5.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ บุคลากรทุกคนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ รับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ของงาน และพร้อมรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุง

5.6 ด้านหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารบริหารจัดการทรัพยากร งบประมาณ และเวลาอย่างประหยัด ลดความซ้ำซ้อน และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อคุณภาพของผู้เรียน

ซึ่งแนวทางการส่งเสริมการบริหารทั้ง 6 ด้านนี้ สอดคล้องกับ สุภิตา นามสีฐาน, ขวลิขิตทิพย์ และ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2565) การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี พบว่า แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถจำแนกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารยึดมั่นในการปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการอย่างเคร่งครัด และแจ้งแนวปฏิบัติให้บุคลากรทราบอย่างชัดเจน 2) ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ส่งเสริมจริยธรรม และยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรในองค์กร 3) ด้านหลักความโปร่งใส สถานศึกษาเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงาน ข้อมูลงบประมาณ และการจัดซื้อจัดจ้างให้ทุกภาคส่วนเข้าถึงและตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมวางแผน ตัดสินใจ และเป็นคณะกรรมการดำเนินโครงการของโรงเรียน 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ บุคลากรทุกคนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ รับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ของงาน และพร้อมรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุง 6) ด้านหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารบริหารจัดการทรัพยากร งบประมาณ และเวลาอย่างประหยัด ลดความซ้ำซ้อน และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อคุณภาพของผู้เรียน และสอดคล้องกับ ชลธิชา วันดาว และ ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2564) การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถจำแนกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารยึดมั่นในการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการอย่างเคร่งครัด และแจ้งแนวปฏิบัติให้บุคลากรทราบอย่างชัดเจน 2) ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ส่งเสริม

จริยธรรม และยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรในองค์กร 3) ด้านหลักความโปร่งใส สถานศึกษาเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงาน ข้อมูลงบประมาณ และการจัดซื้อจัดจ้างให้ทุกภาคส่วนเข้าถึงและตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมวางแผน ตัดสินใจ และเป็นคณะกรรมการดำเนินโครงการของโรงเรียน 5) ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ บุคลากรทุกคนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ รับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ของงาน และพร้อมรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุง 6) ด้านหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารบริหารจัดการทรัพยากร งบประมาณ และเวลาอย่างประหยัด ลดความซ้ำซ้อน และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อคุณภาพของผู้เรียน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่า แนวทางในการส่งเสริม การบริษาศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยภูมิ เขต 1 มีข้อเสนอแนะในการวิจัยประกอบไปด้วย 1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยและการนำไปใช้ ประกอบด้วย 1.1 ผู้บริหารควรส่งเสริมการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลทั้งหกด้านอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะด้านนิติธรรมและคุณธรรมเพื่อเป็นแบบอย่าง 1.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลทั้งหกด้านอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะด้านนิติธรรมและคุณธรรมเพื่อเป็นแบบอย่าง สถานศึกษาควรบริหารงบประมาณและจัดซื้อจัดจ้างด้วยความโปร่งใส โดยนำเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศมาเปิดเผยข้อมูลให้เข้าถึงและตรวจสอบได้ง่าย 1.3 ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจในประเด็นสำคัญ เพื่อสร้างฉันทามติและการบริหารที่มีประสิทธิภาพ 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป จากประเด็นที่ค้นพบจากการวิจัยควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอื่นที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เช่น ภาวะผู้นำทางวิชาการ หรือวัฒนธรรมองค์กร และควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ เพื่อสร้างเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 1 (14 สิงหาคม 2542).
- _____. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพาสต์ภัณฑ์.
- เกรียงไกร คงธนภิตติ. (2567). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาใน ศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเทพารักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. วารสารเสียงธรรมจากมหายาน, 10(2), 144-155.
- ครองทิพย์ ดิลกโสภณ และ ยุทธศาสตร์ กงเพชร. (2566). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 7(2), 383-396.
- ชลธิชา วันดาว และ ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2564). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิ บาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 3. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร, 9(36), 11-20.
- ญาติาวี บุญตา. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษากับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ณัฐริกา มุ่งหมาย. (2565). การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ขนาดต่างกัน. วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา, 8(1), 12-25.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2546). ธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2540). ธรรมรัฐแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: สายธาร.
- ธีระพงษ์ มั่นศิลป์. (2564). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

นุรีฮัน ดอเลาะ. (2567). การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา.

ในวิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์].

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2542). การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย.

กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

พงษ์กฤตย์ นามปพนอังกู และคณะ. (2564). รูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี.

วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 12(1), 112-128.

พงษ์ธร สิงห์พันธ์. (2564). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1.

ในวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

พงษ์พิพัฒน์ นารินรักษ์. (2563). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

พุทธิพัชร ธนพัทธ์ปัญญา. (2565). การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงราย.

ใน การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองระดับมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา.

เพลงไพลิน สีนั่นชัย. (2566). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา. วารสารเบญจมิตรวิชาการ, 15(1), 50-65.

ภารดี อนันต์นาวิ. (2551). การบริหารการศึกษา: หลักการและทฤษฎี. กรุงเทพมหานคร: มนตรี.

ภูมิศรัณย์ ทองเลียม. (2563). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ภูษิต โคกชู. (2567). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. งานวิจัยสืบค้นจากคลังข้อมูลสถาบันรัชต์ภาคย์.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 63 ง หน้า 8 (10 สิงหาคม 2542).

สัมมา ธนินัย. (2553). การบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ขั้วฟ้าง.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). รายงานการวิจัยรูปแบบและกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมในการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สุภิตา นามสีฐาน, ขวลิท เกิดทิพย์ และ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2565). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 23(2), 263-276.

อานันท์ ปันยารชุน. (2542). ธรรมาภิบาลในการบริหารมหาวิทยาลัยในนานาทัศนะว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (อัดสำเนา). นนทบุรี: สำนักงานข้าราชการพลเรือน.